

עידית לבבי גבאי | דברים לנועה לוין חריף |
באירוע לרגל צאת ספרה "מותחת את הלילה" |

מרכז ההנצחה קרית טבעון | 10.6.21 |

פעם הייתי נוהגת להגיד לתלמידי ש "כל אדם הוא סוג של אקלים" ...גם אם אנו מודעים לכך וגם אם לא, בנוכחותינו, במעשינו, בשפתנו וביצירותינו אנו מקרינים על זולתנו.

המשורר מאיר ויזלטיר כתב ב-1981 בספרו 'מוצא אל הים':
"שירה היא – נשיקת האקלים, הלשון האמת"

אז איזה 'אקלים' שורה בספרה של נועה ומקיף את הנכנס בשערינו?
ומדוע היא 'מותחת את הלילה' ?

ראשית אנו פוגשים פה יוצרת שמפעפעים בה שני 'נחלים' -מילים ורישומים המשתרגים זה בזה. נועה כבר הציגה מספר תערוכות בהן שילבה בין השניים ועכשיו אנו אוחזים בספר הביכורים הראשון שלה.

אז מה ההבדל בין תערוכה לספר ?

אני אגיד לכם : " עם תערוכה אי אפשר להכנס למיטה "

תערוכה היא כמו 'מופע' – אתה בא אליה.. והיא מתגלה בחלל למשך חודש וחצי ואח"כ 'נעלמת' במחשכי הסטודיו.

ספר אתה לוקח אליך - הוא חלל אינטימי, אלטרנטיבי ונייד, שלאחר שהודפס אינו תלוי כבר במנגנון חיצוני... אלא עובר לרשות הקורא ומתי שירצה ויחליט יוכל לפתוח ולקרוא בו... ולכן יש בו הבטחה ליחסים מתמשכים לזמן ארוך ...

אתיחס לספר וליצירתה של נועה דרך שתי נקודות/ שאלות: ?

* למה נועה 'מותחת את הלילה' ? ** ומהו 'הלילה' בשירתה של נועה ?

אני חושבת שכל אדם, וככל שכן כל אישה, חווים את שתי הממלכות – היום והלילה - באופן שונה. הלילה - אליו את מגיעה ..או תשושה אחרי יום עמוס, או עם קצת תקווה להפגש עם אהובך , או עם שמחה שכולם הלכו לישון ועכשיו יהיה לך קצת שקט לפגוש את עצמך... לעצור ..להרהר ..לכתוב משהו...???

המשוררת מאיה בז'רנו אמרה פעם : " השירה מתחילה מחושך "

אני מותחת את הלילה
בגופי העירם
לשורר לך בחשכה
ורוחי מושלת בתשוקתי
סוללת נתיב
צר
בתוך עסת הזמן
מפלקת לי
מוצא

ואח"כ ממשיכה וכותבת בעמוד 74 :

וכשמהשיך
אני טווה את
קורי הזמן
לגלם
אות אחר אות
בוקעת לאור
ועפה

אל מי נועה פונה כאן בגופה העירום ? אל עצמה ? אל אהובה ? והרי היא אומרת פה שרוחה מושלת בתשוקתה
אז מי יפלט לה מוצא בעיסת הזמן ? הגוף המשתוקק או הרוח המשוררת בחשכה ?

ואולי זאת חוה המתגלמת ומבקשת להפוך ללילית הלילית ?

אני לא מתכוונת לתת לכם את התשובות ..אני פה רק בשביל לעורר אתכם להיכנס ולהתהלך בין דפי הספר. ..
ואולי בכל זאת אשתף במחשבה או שתיים.

1. מהו הלילה בשביל נועה ?

לאחרונה קראתי בשירים נשכחים של המשוררת – זלדה – והבנתי שם לראשונה -
מה זלדה מתכוונת במילה 'פנאי' ?

יש לזלדה גם ספר בשם זה וכן רבים מבינכם ודאי גם מכירים את שירה שנפתח בשורה : " היה לנו אוצר סמוי של
פנאי "

מהו אותו 'אוצר סמוי של פנאי' של זלדה ?

את התשובה אני חושבת שמצאתי בשיר שכתבה בשנת 1956 - וכך זלדה כותבת בשורות האחרונות של הבית הרביעי של שיר זה :

אל תבוז למְדָדָךָ
שְׁשָׁכָה
כי לאִמֶּץ אֵל הַלֵּב עֲנוּת עֲלֵגַת
ובִּאֲלֵם־הַנֶּפֶשׁ אֶת פְּחָדָה לְלַטֵּף -
רק לֵאלֹהִים יֵשׁ פְּנָאִי,
פְּנָאִי שֶׁל אֵל,
פּוֹרָח, שׁוֹפֵעַ זָהָב,
פְּנָאִי שֶׁהַצְּמִיחַ
כְּלָנִית וְכַרְסָם.

[...]

"רק לאלוהים יש פנאי" אומרת זלדה (את שומעת, נועה..) ואולי היא מוסיפה בכך עוד שם לשבעים שמות האל... ואולי בשביל נועה - 'הלילה' - הוא 'הסטודיו' 'החדר משלה'.. ואולי זאת הכמיהה אל "הפורח והשופע זהב..."ועל כן היא מבקשת 'למתוח את הלילה' לשהות עוד זמן מה במחיצתו?...אולי....

2. החפץ = ספר / ומה בין 'תוכו וברו'?

כל מי שהוציאה /הוציא פעם ספר יודע שזהו 'מסע' ארוך שלקראת סופו, דווקא שאת כבר תשושה ומזיעה עולה שאלת - מעטפת הספר. זו שתפקידה לתפוס את עינו של עובר האורח על מדף הספרים. גם במסע זה נועה, ואנחנו איתה, התלבטנו בשאלת הכריכה. כבר בתחילת מסעינו, אחת לכמה זמן, נועה הייתה מביאה לי ספר עם כריכה קשה ואומרת: "את רואה.. כזה אני רוצה, כזה אני רוצה...יפה, הדור..כמו פעם .. " היה לה איזה זכרון תחושתני מעומעם שהוביל את חזיונה... הבנתי שהיא רוצה כריכה קשה וגם אמרה שהיא רוצה הטבעת בלט מוזהבת בתוכה (קצת יקר..אבל לא נורא..לחלום זה חשוב).. וכך כל כמה זמן היינו ממשמשות כריכות של ספרים. נועה חשבה שזהו הספר האולטימטיבי, הראשון וגם האחרון שתוציא אי פעם..ואני חוזרת אומרת לה: "ראי זה ספר ראשון שלך...קודם כל תתקעי יתד ראשונה שתתחיל ותסמן לך ולנו את הדרך... ואחר כך נראה..." בתחילה לי היה חזיון קצת אחר לגבי הספר והעטיפה שלו. חשבתי על משהו בנוסח הגרפיקה הנשית החדשה, שאנו עדים לה בזמן האחרון..אבל כך הלך ונרקם הספר והגיעו הבחירות וההחלטות על רצף העריכה, סוגי הנייר, הפונטים..והגיע מועדו.

בשבוע האחרון, לקראת אירוע זה, אני מחזיקה שוב ושוב את הספר בידי. חוזרת ומעיינת בשירים וברישומים וחוזרת ובוחנת – מה בין תוכו וברו ? בין המעטפת המופנמת, שצבעה כצבע מחברת צנועה מנייר ממוחזר, לבין תוכו העשיר, המורד, הסוער, האירוטי ובו כמיהה להתאחדות, לקשר אהבה ? את התשובה קבלתי באופן בהיר ושלים השבוע, בעת הכנת דברים אלה...כשנזכרתי בשורות המסיימות את השיר בעמ' 26 בו שואלת נועה המשוררת : " להעלם ? כדי להראות ? " ובקריאה חוזרת בעמוד 113, המסיים את הספר, נועה כותבת : " גִּרְגֵר אֶבֶק אֲנִי עוֹלָם וּמְלוֹאוּ "

ואכן עטיפת הספר הכריעה עצמה לכיוון כריכה קשה, השומרת על יציבות הדפים, בצבע ובטקסטורה של חול מאופק בו חבוי רישום קל ומרחף ... ..
על המדף היא קצת נחבאת אל הכלים .. אך שאתה ואת לוקחים לידיכם את הספר ובתנועה הססנית פותחים אותו בזהירות, כמו מכתב - באחת עולה ובוקע מתוכו - אור גדול.
וכך חוויתי והבנתי שוב, ביתר קשב ועמקות, את יסוד תנועת המטוטלת בעולמה וביצירתה של נועה לויין חריף; בין כיסוי לגילוי, בין המתקת סוד אינטימית להתגלות באור - בקו, ובקול בוטח ומלא.
אני מאוד אוהבת את הספר ... ומודה לנועה ומשה שצרפו אותי למסע יצירה מרגש זה.

נועה לויין חריף, 'מותחת את הלילה', הוצאת ספרי עתון 77, 2021

עורכים: משה ב. יצחקי, עידית לבבי גבאי